

**teatr polski
bydgoszcz**

materiał konferencyjny

Maria Wojtyzko

Sprzedawcy bajek

**reżyser
Jakub Krofta**

**8 maja 2018
Bydgoszcz**

premiera
11 maja godz. 17.00
Duża Scena TPB

Terminy popremierowe spektaklu:

12 maja, godz. 16.00 **[Bilet za 300 groszy]**

13 maja, godz. 11.00

15-18 maja, godz. 10.00

19 maja, godz. 17.00 **[premiera belferska]**

20 maja, godz. 11.00

2 czerwca, godz. 17.00

3 czerwca, godz. 11.00

Sprzedawcy bajek

reżyser

Jakub Krofta

tekst i dramaturgia

Maria Wojtyuszko

scenografia i kostiumy

Matylda Kotlińska

reżyseria światła

Damian Pawella

muzyka

Vratislav Šrámek

choreografia

Aneta Jankowska

wideo

Jakub Lech

inspicjent

Hanna Gruszczyńska

występują

Emilia Piech

Michalina Rodak

Małgorzata Witkowska

Paweł L. Gilewski

Mirosław Guzowski

Marian Jaskulski

Damian Kwiatkowski

Jerzy Pożarowski

Michał Surówka

Marcin Zawodziński

Znowu ten smok. Nie mylić ze smogiem. W każdej bajce musi pojawić się ziejący ogniem, pożerający mieszkańców potwór.

Tylko kto właściwie się go jeszcze boi? Niby trzeba się go pozbyć, bo przynosi wiele strat, ale znowu nie ma chętnych. W tej bajce pojawi się też król. Jak zwykle chce oddać swoją córkę w ręce tego, kto pozbędzie się smoka. Biedna księżniczka. Będzie też królestwo, dworzanie, przekupki na targu i wszystko, czego można spodziewać się w bajkach. Prócz jednego.

Do miasteczka przybędzie pewne rodzeństwo, które w błyskawiczny sposób wywróci wszystko to, co myślimy o bajkach, do góry nogami. W plątaniu przypadków i półprawd będą wchodzić z mieszkańcami miasta w rozmaite relacje, nawet w te, w które woleliby nie wchodzić. Dowiedzą się czym kończy się kłamstwo i doświadczą, że aby być szczęśliwym, nie trzeba wyjść za księcia i zamieszkać w zamku. Przecież w zamku jest nudno, lepiej zabić smoka i iść dalej w świat. Robić teatr, na przykład.

Kto jeszcze wierzy w bajki?

fragment tekstu z programu spektaklu „Sprzedawcy bajek”

(...)

Literatura dziecięca, w tym bajka i baśń, niewątpliwie pełni znamienitą rolę w dojrzewaniu dzieci. Mnogość jej funkcji nie ogranicza się jedynie do estetycznych i zabawowych, ale przede wszystkim do edukacyjnych, poznawczych i wychowawczych. Kiedy dziecko mówi do rodzica: „poczytaj mi bajkę”, nie zdaje sobie sprawy z wszystkich korzyści, które z tego płyną; młody słuchacz jest nastawiony na rozrywkę obecną w opowieściach o siłach nadprzyrodzonych, cudownych zdarzeniach, czy nadnaturalnych postaciach i zjawiskach. Bruno Bettelheim twierdził, że podczas słuchania bajek w głowie dziecka następuje szereg skomplikowanych procesów, które pozwalają zrozumieć dziecku jego emocje. Mimo że młody człowiek otrzymuje obraz świata zwykle nieprzystający do tego, w którym obecnie się znajduje, rozszyfrowuje symbole i znaczenia i przekłada je na własne doświadczenie. To poprzez proces interpretacji treści nasycone fantastyczną cudownością nabierają w wyobraźni dziecka bardziej „realnych” kształtów. Nieprawdopodobne wydarzenia wpisane w narrację bajki przestrzegają przed niebezpieczeństwami i uczą postaw pozwalających na bezpieczne życie we wspólnocie i na świecie. Co więcej, pomagają zrozumieć własne doświadczenie i podpowiadają rozwiązania różnych sytuacji, dzięki czemu dzieci są konfrontowane z problemem w bezpieczny sposób. Do dziś teorie Bettelheim'a o braku konieczności unikania wszelkich negatywnych treści w bajkach wielu rodziców nie przekonują, czemu trudno się dziwić. Rodzice często pomijają trudne i przygnębiające wątki, aby nie przerazić czy nie zasmucić swoich pociech. Amerykański uczony kontestował ten strach przed pokazywaniem całej prawdy. Twierdził, że jeśli dziecko otrzymuje jedynie ugodzoną, niemalże „lukrową” wersję wizji świata, w przyszłości zaprocentuje to jego niemożnością samodzielnego poradzenia sobie z większymi problemami.

(...)

Czy dziecko może pisać bajki?

fragment tekstu z programu spektaklu „Sprzedawcy bajek”

(...)

Przy produkcji spektaklu Marii Wojtyzsko „Sprzedawcy bajek” w reżyserii Jakuba Krofty zaprosiliśmy potencjalnych odbiorców przedstawienia do stworzenia własnych opowieści. Zanim jednak dzieci zabrały się do pisania, miały za zadanie znaleźć jak najwięcej elementów, które znają z bajek. I tak, między innymi, pojawiły się: zamek, korona, walka ze smokiem, ślub, magia, radość, księżniczka, pokonywanie różnych przeszkód, król, smutek, przygoda, las, góry, strach, rzeka, wioska, domek, walka o siebie, trucizna, czarny charakter, dobro i zło, forteca, wieża.

Wiele z elementów powtarzało się, a ich zbiór powiększał się z minuty na minutę i zdawał się być nieskończony. Przed przejściem do indywidualnej pracy, uczestnicy warsztatów otrzymali wskazówki dotyczące tworzenia kompozycji w narracji, ćwiczyli kreatywne myślenie i wymieniali ze sobą pomysły i inspiracje. Założeniem było stworzenie pięciu bajek o tytułach, które przypisane są scenom w dramacie Marii Wojtyzsko. Było to pierwsze ograniczenie, z jakim uczestnicy musieli się zmierzyć. Po upływie niemal godziny, dzieci opowiadały o powstałych historiach, które okazały się zaskakiwać szeroką rozpiętością tematów i różnorodnością wątków. Każda z bajek zawierała co najmniej jeden zwrot akcji i wyraziste punkty kulminacyjne. Drugim zadaniem, które otrzymali mali pisarze, było odwrócenie ról w opowieściach i zamiana bohaterów. Podobny zabieg użyty został w dramacie Marii Wojtyzsko i zdecydowanie wpłynął na wytworzenie nowych, niespodziewanych sensów w opowieści „Sprzedawców bajek”. W historiach dzieci tak postawione zadanie sprowokowało szereg pytań o konsekwencje sytuacji, w których główne postaci wymieniły się celami i dążeniami. Ostatecznie, autorki trzech historii oceniły tę zmianę pozytywnie, głównie ze względu na wprowadzenie w tekst absurdu.

Oczywiście nie byłoby bajek bez ilustracji, dlatego też do stworzenia szaty graficznej przyczynili się kolejni zaproszeni mali twórcy, którzy wysłuchali wszystkich bajek i zabrali się do rysowania.

Maria Wojtyzsko – scenarzystka, dramatopisarka i dramaturg. Studiowała kulturoznawstwo na Uniwersytecie Warszawskim, scenariopisarstwo w Łódzkiej Szkole Filmowej i reżyserię fabularną w Mistrzowskiej Szkole Reżyserii Filmowej Andrzeja Wajdy. Uczyła się też w Szkole Dramatu przy warszawskim Laboratorium Dramatu, gdzie wraz z innymi dramatopisarzami współtworzyła Kabaret Na Koniec Świata. Jest autorką scenariuszy do seriali telewizyjnych i filmów. W roku 2006 zdobyła nagrodę Teatru Starego i miesięcznika „Dialog” za dramat „Macica”, który miał swoją polską prapremierę w Teatrze im. Żeromskiego w Kielcach, a prapremierę światową w teatrze Lofft w Lipsku. W 2010 roku otrzymała pierwszą nagrodę w konkursie organizowanym przez poznańskie Centrum Sztuki Dziecka za sztukę „Pierwszy Człowiek Świata”. Jako autorka adaptacji scenicznych i dramaturg pracowała między innymi przy „Smutnej Królowie” M. Walczaka, „Koziołku Matołku” K. Makuszyńskiego „Momo” D. Kopiec i „Peer Gynta” H. Ibsena. Od 2012 kierowniczka literacka Wrocławskiego Teatru Lalek. Spektakl na podstawie jej sztuki „SAM czyli przygotowanie do życia w rodzinie” zdobył Grand Prix XX Ogólnopolskiego Konkursu na Wystawienie Polskiej Sztuki Współczesnej, z kolei dramat „Piekło – niebo” dotarł do finału Gdyńskiej Nagrody Dramaturgicznej.

Jakub Krofta – reżyser, pedagog, autor scenariuszy teatralnych. Studiował reżyserię i dramaturgię na wydziale Teatru Alternatywnego i Lalkowego w Akademii Teatralnej (DAMU) w Pradze. Podczas studiów odbywał również staże w USA, Wielkiej Brytanii, Szwecji i Francji. Po studiach przez dwa lata pracował jako reżyser programów dla dzieci i młodzieży w radiu w Pradze. W tym czasie wyreżyserował ponad 200 słuchowisk. Jako reżyser teatralny zadebiutował w 1991 roku w Teatrze Drak bajką „Rybak i jego żona” Wericha. Tam też stworzył cykl spektakli dla młodzieży, których wspólnym tematem było dorastanie – „Zakochana Alicja”, „Dziennik Adriana Mole’a”, „Carmen 20:07”. Krofta współpracuje ze znanymi czeskimi teatrami dramatycznymi (Teatr Klicperovo, Hadvadlo, Teatr Na Zabradli). Jego spektakl „Buszujący w zbożu” według Salinger’a z Ondrejem Spisakiem w roli głównej został uznany za najlepszą inscenizację roku 2008 na Słowacji. Polskiej publiczności Jakub Krofta znany jest przede wszystkim jako reżyser spektakli dla dzieci granych m.in. w Teatrze Lalka, Teatrze Guliwer czy Wrocławskim Teatrze Lalek, gdzie od 2012 pełni funkcję dyrektora artystycznego. W 2017 został laureatem Nagrody Specjalnej XXIII Ogólnopolskiego Konkursu na Wystawienie Polskiej Sztuki Współczesnej za „konsekwentne promowanie polskiej dramaturgii współczesnej,

poszukiwanie nowego języka teatru i dbałość o niezmiennie wysoki poziom rozmowy z widzem”.

Matylda Kotlińska – scenografka, rzeźbiarka, projektantka kostiumów. Absolwentka ASP w Gdańsku. Stale projektuje scenografię do spektakli Piotra Ratajczaka i Marcina Wierchowskiego w teatrach w całej Polsce. Za oprawę spektaklu „Supernova-Rekonstrukcja” w Teatrze Łażnia Nowa została nagrodzona uczestnictwem w Praskim Quadriennale Scenografii i nagrodą „Kurtyna” na Festiwalu Prapremier w Bydgoszczy. Z duetem Wojtyszko/Krofta pracowała wcześniej przy spektaklach: „Królowna Logorea i Niedźwiedź” w Teatrze Guliwer oraz „Piekło – niebo” we Wrocławskim Teatrze Lalek.

Damian Pawella – reżyser światła. Współpracował m. in. z Michałem Kotańskim, Pawłem Szkotakiem, Michałem Burczuchem, Pawłem Łysakiem, Piotrem Ratajczakiem czy Piotrem Cieślakiem. Z Jakubem Kroftą zrealizował spektakle: „Królowna Logorea i Niedźwiedź” i „Różowy gość” w Teatrze Guliwer, „Wakacje Mikołaja” w Teatrze Lalka, „Pociągi pod specjalnym nadzorem” w Teatrze Dramatycznym oraz „Piekło – niebo” we Wrocławskim Teatrze Lalek.

Aneta Jankowska – choreografka i tancerka, pedagog tańca. Absolwentka Akademii Muzycznej w Łodzi na wydziale „Choreografia i techniki tańca” oraz studium PPSKAK w Kaliszu. Zajmuje się tańcem współczesnym, improwizacją w oparciu o procesy ruchowe, emisją głosu. Jako tancerka brała udział w licznych projektach m. in. spektaklu „Wszystko się rusza” w reżyserii Jacka Owczarka w Teatr Lalki i Aktora Pinokio w Łodzi, spektaklu improwizowanym „Nius!” w reżyserii Krzysztofa Skolimowskiego wystawianym w Teatrze V6 w Łodzi czy projekcie edukacyjnym „Oratorium Dance Project” organizowanym przez Teatr Chorea w Łodzi. Autorka ruchu scenicznego i choreografii w wielu spektaklach wystawianych w teatrach dramatycznych, współpracowała m. in. z Pawłem Wodzińskim, Janem Klatą, Pawłem Łysakiem, Łukaszem Gajdzisem czy Jakubem Kroftą.

Vratislav Šrámek – absolwent Konserwatorium w Ostrawie oraz Praskiej Akademii Muzyki i Sztuk Performatywnych. Podczas studiów komponował muzykę do filmów studentów FAMU. Obecnie jest wykładowcą na Wydziale Teatru Alternatywnego i Lalek DAMU. Autor muzyki

scenicznej, współpracował m. in. z Summer Shakespeare Festival, Teatrem Libeň czy Teatrem Drak. Polskiej publiczności znany jest przede wszystkim jako twórca muzyki do spektakli Jakuba Krofty i Marka Zákostelecký'ego.

Jakub Lech – rysownik, VJ, twórca wizualizacji, projekcji multimedialnych oraz animacji do spektakli teatralnych. Absolwent ASP we Wrocławiu na Wydziale Grafiki. Wiceprezes zarządu i współtwórca Stowarzyszenia na Rzecz Wspierania Młodych Artystów „Grawiton”. Obecnie współpracuje z Wrocławskim Teatrem Lalek oraz Wrocławskim Teatrem Pantomimy projektując elementy scenografii multimedialnej. Współpracował m. in. z Moniką Strzępka, Krzysztofem Czczotem, Agnieszką Olsten oraz Jakubem Kroftą.